

NOVINE

Cejna novine je :

Na cejlo leta 8 K

Na po leta 4 K

Eden drób 16 fillerov.

Politicsen, družbení i piszemi
liszt za sztároszlovence.
PRIHÁJA VSZÁKO NEDELO.

Vreditelsztvo i izdajitelsztvo :
Politicsne komisarije tizskárna
propaganda.

Vüzem! Gortanenje!

Te prvi erdëcsi vüzem vu zgodovini národov cslovecsánsztva, gda sze nam je v zsarjávi trákaj jüternu zorje *zdaj obprvim* goridócsé ono szunce prikázalo, stero nam lóvi szvejt nazvescsáva; stero nam prezsené jezero lejt trpécsó, escse i v zdásnjem vrejmeni pomali odhajajócsó ono kmico, v steroj szo zsviveli i zsvívó vszi národje — *nase jedine matere zemlé.*

Národje cslovecsánszkoga pokolenja, cd edne matere zhajajócsi ki bi póleg naturálszke pravice, na njénom krili, kak práva brátja i szesztre mogli zsviveti, szo do eti máó v nárvéksem táli, kak nam tó njihova zgodovina szvedócsi, bo póti *trpljenja* hodili, gda szo tak na szlejdnje v nantrányi i v márjanyi eden drügoga, szamo to edno, nyihovoga nárvéksega i nájrillkejséga trpljenja i *szmrti meszto* mogli doszégnoti. Kelko miloga zdihávanya, britki szkuz, dreszélnoaga jocsá, kelko trpljenja v teskoj tezsávi, mantránye tejla i kotrig, prelejávanya krvi szo pretrpeli národje i lüdjé vszi vküp i po ednom v eti dugi lejtaj kmice: vam z etoga meszta pomali, pomali, póleg isztinszki pravíc zgodovine, na krátci v véksem táli zse naprejdámo.

V etoj, jezero i jezero lejt trpécsé kmice neznanoszti, csi szo sze i glih prikázali tü i tam szvetloszti tráki, kak edna-edna na hitroma preminliva, z viszin natúre vöpridócsá, celó mála zvezjdica ober zráka: kmico szo ete prepraviti, na véksem presztóri rászszvejtiti nej mogle, celo, do nasega vrejmena, szkoro do zdásnyega cajta, gda szo zvezjdice szvetloszti povnozsa-jócsé sze: vszigdár vékso i vékso szvetloszt rászszvetlirale, mocsnejsé i lepse sze zaszvejtile, dokécs zdrüzsajósse sze z nájrillkejsimi, z nárvékssimi: je posztanolo zsnjih: zdaj escse goridócsé szunce gorsztanenya; *gorsztanenye* národov cslovecsánsztva z kmice

blódnoszti, neznanoszti i krivicsnoga vervanya naturálszki pravíc.

Ete pravice, stere sze ne dájo vkaniti, stere csi je po ednom, csi je po prejk prelcímimo: nam li na hitroma, brezi vsze miloscse, kastige trpljenja odlócsijo, nász na tó vesljo, ka vszi národje cslovecsánsztva szamo edno jedino mater májó, mater zemló; vszi lüdjé z njé zhajajócsi, eden z drügim v kronom vezálji sztojécsi: szo szi bratovje i szesztre, po káksem stécs jeziki gucsájó, kákso stécs vero vadlújejo i kákse koli návade májó, stera szo vszá, kak nász tó zgodovina vesi, szamo *preminliva prikázanya* vu zsitki cslovecsánszki národov.

Vszáki cslovik ete matere zemlé, zvün decé, betezsnikov i sztareov — nász vesije na dale ete pravice — je od nature *na delo* odlócseni, stero je fundament na szvejtí zsvívócsi národov poveksávanya, nyihovoga gordrzsávanya, póleg steroga sze nerédno i nikaj nedelajócsi ne trpijo, ar szo protivnicje naturálszki pravíc. Vesijo nász ete pravice tüdi i na szplojao *naprejidenye* v vszákóm deli zsitka, ár — kak te sze to od eti máó na etom meszti vesili i pomali tüdi i dobro razmeli — vu cejle, nezmerjene nature niksem nájménsem, niksem nárvéksem táli nega nazájidenya, nej posztanenya, szamo naprejidenye.

Szamo tri periode, trójo glávnoszt vszákoga dela pozna natúra: *rojsztvo, rászt i szmrt.* Szmrt je zacsétek rojsztva, eto je zacsétek rászti ino ete je zacsétek szmrti — *brezi konca.* Vu vszákóm nájménsem táli vrejmena, v szákóm nájménsem i v vszákóm nárvéksem deli cejle natúre sze szamo tó tróje godi od veka ino de sze godilo na veke.

Ne bojte sze, ne sztrasíte sze szpoznanya naturálszki pravíc, ár je natúra mati, nasega zsitka matere zemlé. Navcsíte sze i zarazmite nyéne vekivecsne pravice, da vöszlópíte z nócsi kmice

na szvetloszt, vöprídete z mállilejt vu velka. Kak brátja i szesztre, lepse, bolse i lezsejse zsvívócsi, szamo te zarazmite z cejloma ete, escse pred vami zdaj szkrivne recsi: *Szmrt je zacsétek rojsztva i gorsztanenya!*

Szpoznate te i ete nóvi szvejt, steroga zdaj escse razdrázseni, zazdreszéljeni glédate, ár szo vam, v kmici sztojécsim, ocsi escse nej privajane k szvetloszti; i *veszelili, radüvalo* te sze nyemi, kak *prvomi i právomi gorsztanenya* vüzna vu zsvivlenyi vszej národov, goridócséga szunca znancsztaj naturálni pravíc, stero sze je vnógim nasim bratom i szeszttram v erdëcsem zsári, nam zse vu trákaj dnévne szvetloszti prikázalol
S. B.

Porocsilo nasim szlovencom.

Ne znam, ka je zmenom; jeli je to od nárvavi moje, ali me pa ove nase politicsne prilike priszilijo na to, da sze i jesz morom dati malo na piszanye. Lehko — jesz bár tak miszlim — da me je oboje priszililo na to, da nekaj malo napisem nasim drágim szlovencom, ki sze tak bojijo od denyésnyé politicsne osztvarenye i dogodbe. Znam zakaj sze bojijo, po ednoj sztráni je prav, da oni szamo te bodejo proszti od sztrája, gda de zse gvüsno znali, kama de vsze topelalo. Csi bi nász pa li v grabo pripelali, te szmo sze z punim právom bojáli szpri-jéti té politicsne zgodbe. Ka pa osztáne te?

Odgovor ti szkoro nebi dáó, ár ga ti tak szám nájdés doszejgamáo napiszani rédkov.

Neboj sze, ár ti i jesz vüepam popiszati naszledke, mislenye mojega zdravoga rázuma, da csi bi nász v grabo pripelali, pride te zse ona vóra, da i szvoj zaszlüzsez zadobijo, da do bezsati mogli. Ali to sze ne bo zgodilo, ár ti — drági szlovenec — znás,

poznaš one, ki zdaj z nasov drzsávov ravnajo.

To szo szami delavci, ja delavci, ki szo vnogo i vnogo trpeli za szvojo naprednoszt, prisesztnoszt, za dobrobitnoszt národa, iz steroga szo sze rodili, z nyimi vküper delali, mislenye szvoje radovolno delili z szvojimi, zs nyimi vküper peli i járem robsztva dobrovolno podnásali.

Jeli, da ti dale ne trbe od nyi piztati, ki bi bili eti, odkéc bi prisli. Ti lehko miszlis, da szo sze oni nancs narodili ne, da szo niti lüdjé, nego sztvári peklénszke brezi nog, brezi ocsi i puni okrutnoszti, kak szo bili oni nevalánci sztároga vremena, — oni pa szami brezi vszáke császti, steri bogme drügoga szo ne stimali, kak szamoga szebé.

Ki szo pravili, da szo oni bogovje, podanicje pa práh. Vidis i gle, pa szí dobro premiszli, — ár te dobro poznam, zdravoga rázuma szí ti, szlovenec moj, — zakaj szam ti jesz te napiszao. Dobro znás, z kaksimi lüdmí szí ti meo do szejmáo poszeo. Oni okrutni bogovje szo ti bili nevaláni vladárje, stere szí ti szamo tak i na teliko poznao, ka szo prevecs vizzoka goszpoda, da zsnyimi szamo klecsécs more gucsati.

Ab, práh szí bio do szejgamaó pred oním, ki szo nas národ tak neszmileno vu bojno, na klanyé gnali.

I zakaj vsze to?

Záto, da náj nyihova vrednoszt, bogátsztvo, mocs, -- stera nyih ne dosztája, — obderzsati morejo.

Znás drági brat, ka sze je pa zgódilo?!

Nej?

Oni, ki szo za práh, za csrvá zemelszkega bili zváni, szo ne csztali priméri. Delali szo, da szí naj csaszten sztális, dosztajno meszto szprávjio na etoj zemli, da náj ne bodo k zsvini szpodobni. Vido je te práh, da je priseo csasz, steri je nyemi jáko drágocejni. Té csasz szo nam szocialisztí szpravili, ár szo raztrgali one verige prokletsztva, nevole, zsaloszti i t. d. . . i szo ednáki posztanoli z nigdásnyimi bogámi, kapitalisztí. Podignimo záto zasztavo pravice, dosztajnoszti tak vizzoko, ka náj vtrákaj nyéni potemnej szunce kapitalistov.

I glej, — drági szlovenszki národ, — to sze je vsze pred tvojimi ocsmi, blüzi tebe zgodilo; nevém, jeli szí kaj vido, ali to dobro znám, da szí doszta lagojega csüo od toga gucsati. Ali lagoje szo szamo nevucseni gucsali, zmislávali, ár ne poznajo száda tej dogodb, steri sze za szocialismus

zové. Znám, da ga ti escse nepoznas i záto sze escse z nevüpanimi sztopnyámi priblizsávas pod zasztavo nyegovo; ali tüdi to znám, da szí vszemi tomi ne ti kriv, nego oni, ki szo te zapelali, ki dobro znájo, da csi de szocialismus mocsnesi, kak kapitalismus, ka mo te vszi glini i té nyihov sztális vecs ne bo tak jáko csasztni, ár do delati mogli ali pa ne do jeli.

Szocialismus pa tó scsé, da náj vszáki dela i náj niscse z trüda szvojega blizsnyega ne zsvé.

Tüdi to scsé, da náj na vsze kráje szvejta pravica ravna, kralüje i vodi národe, náj sze pravica csloveka ne klácsi z nogámi, ár je pravica szvetlesa od szunca, dragsa od najdragse zemelszke drágocejnoszti.

Csi pa pravica premore krivico, csi tráki pravice preszvejtijo, kmico neznanoszti, te mo zagvüsno blázseni vu nasem zemelszkom zsvilenyi. Zdj pa dosztávim szvojo málo premisleno cszvetlenye za volo vász, da vász preszvejtím od — pred vami tak jáko zamrácsenoga — szocialismus. Vecskrát szam csüo to pitanje: ka bo z toga, kama nasz bo pripelao; jeli za nász kaj dobroga szprávi?

Jesz miszlim, da ja, ár ki zdáj ravnajo ober nász, szo szami tvoji bratje i nej ona goszpoda, stera szo nancs nej stela stebov gucsati csi szí nyim prineszao pune zsepe penesz.

Gda szo te zse zadoszta vözcecali, te szo te pa szünoli na pót, v nevoli, zsaloszti i trplenyi szo te niháli. Jeli je to pravica bila?! Vidis, to od szejgamáo vecs ne bo tak!

Apostolje szo med vász prisli, da vász náj vszijo; i nyim ne vorjete. Nyim, ki sze nocs i dén szkrbijo za vász, kí vase rane z vracsilnim balzsamom mázsejo, da vam bolezem náj preminé.

Ah, vi ji nescsete, ár ji ne poznate!!

Ne bojte sze szocializma; dajte sze porazumeti.

Z poznajte ga zse ednok, dokécs vam keszno ne bo!

Iscsite pot i nájdete jo; jesz vam jo pokázsem; „NOVINE“-je ona pot, po sterij lehko do glávnoaga várasa szocialismus pridete i z sterov lehko to doszégneto, da mo razumeli, ka je szocialismus.

Ne boj sze, mála csreda. . .! Na.

Szlovenszka politicsna komiszarija v Szoboti

na znánje dáva, ka sze delo z lüdsztvom szamo vszáki dén *pred poldnévom od 9-te do 12-te vöre oprávla.*

Poszlavtálanje je szledécse:

Politicsni, obcsinszkoga ravnania i personszki poszli: Tkálecz Vilmos, Füleky József, Györy Kálmán.

Pejnezni, pejnez drüstveni i obcsinszkoga vérsztva poszli: Sömen Lajos, Czvetko Lajos, Ekker Jozsef, Malacsics Stevan. (V Sömen fiskálisa piszárnici.)

Juszticsni, inventárszki, trzstveni i sztanjá poszli: Dr. Vályi Sándor, Sostarics Elek, Hirschl Kálmán, Tóth Kálmán.

Obcsinszkoga hránja posli: Csernovics Sándor, Krauthacker Albert. (Vu vérsztva táli Politicsne komiszarije.)

Tiszkárna propaganda: Tkálecz Vilmos, Füleky József, Kolossa József, Kuzma Stevan.

DOM I SZVEJT — GLASZI

Poszlánsztvo generala Smutsa od entente k nam, je znamenitna politicsna zgodba preminocsega tjedna. Kak sze vidi, entent je prisziljeni odstápti od oponásanya dozdasnyega proti nám. More i zse je szpoznala naso mocs, ár zse vidi, da z nami vecs nemore szamoglavno ravnati. Od revolucije sze bóji, stera nyoj je zse pred vrátami.

V tom mejszeci sze je i Bajörszka za námi pobrála. Vö je v dárila revolucija; vládanye je ravnitelsztvo revolucije prejkvzelo.

Szrbijo je miszeo novoga szvejta tüdi obládala. Imperialismus sze je naveke odszelo. Burkanye je i na Horvatszkom vszakdenésnye proti sztároj vládi.

Razdeljenyé Zalavszke Zsupnije. Komiszár znotresnyi poszlov nam javi, da je Zsupanijo Zalavszko na dvá tála razdejlo.

Sztolnameszta e bodo: Zalaegerszeg i Nagykanizsa.

Zacsétek revolucijev Szerbiji. Toga meszeca 11-ga je vu Szrbiji tüdi vö vdárila revolucija proletárov. Kak szo to zacsüli szrbszki vojáki, iz Novoga Szegedina, do steri mao je dozdej bila szrbszka granica szo v csaszí v Szeged sli i na poti tá zlúcsali pükse, pa szo dicsili proletársztvo vogrszko. . .

K siritelom krivi gucsov. Od dogodkov, steri szo sze pred krátkim csaszom godili, szam dosztakrát csüo, da sze med nasim národóm z csiszta v nácsisój formi sirijo. Táksi glászi med lüdsztvom nemir, zbontanye i nezadovolnoszt delajo i gli záto mocsno opominamo siritelo krivi gucsov, ka náj szí dobro premiszlijo, ka csáka na nyé, csi je erdécsa sztrázsa zgrábi!! Vsze oné pa, ki tákse gucse csüjejo, gori pozovemo, da náj zglászijo one ga, ki krive gucse siri!

Oficéri pred szodbenim sztolcom revolucije. Oficerje Zalaegerszeg várasa szo proti denésnyoj politiki gucsali v kaszárnaj k vojuikom. Ravnitelsztvo (Direktorium) Zalaegerszeg várasa je záto dalo v küp szpoloviti i zapreti hüdobné oficere vu edno posza — mezno hizso.

V krátkom szo je pred szodbeni sztolec revolucije posztavili.